

Středoevropská opozice vůči francouzskému a britskému živilu

Rudolf Steiner

Viděli jsme tedy, že díky všemu, co vrcholilo v reformaci, našel hierarchicko-teokraticko-románský charakter ve střední Evropě svou opozici. Diplomaticko-francouzský charakter se vžíval do střední Evropy až do doby Bedřicha Velikého, do 18. století. Lessing ještě zvažoval, zda by svého *Laoköona* neměl napsat francouzsky. Přečtěte si epistolární literaturu z 18. století a zjistíte, že ve střední Evropě dovedli lidé velmi dobře psát francouzsky, ale jen špatně německy. Francouzština zaplavila celou střední Evropu. Lze říci, že teprve v Lessingově době se s ohledem na francouzsko-diplomatický živel, tedy s ohledem na tuto druhou stranu, díky Lessingovi, Herderovi, Goethovi a díky tomu, co následovalo, událo totéž, co se díky reformátorům uskutečnilo vůči Jihu. Ve středoevropské literatuře se tu vůči Západu emancipovali Goethe, Schiller, Herder, Lessing, tak jako se v reformaci emancipovalo středoevropské křesťanství vůči jižnímu. Současně s tímto procesem oddělení však jde ruku v ruce určité spojení. Lessing psal ve svém mládí ještě mnoho francouzsky. Celá Leibnizova filosofie, pokud není psána latinsky, je napsána francouzsky, nikoli německy. Co se týče těchto dvou teritorií, byla to zároveň spolupráce i opozice. Můžeme to nakreslit takto: Jih a střední Evropa - opozice; Západ a střední Evropa - opozice.

Tak je tomu ale i s tím třetím [prvkem], který se objevuje, s britským [živlem]. Nejprve jistá souběžnost, jež se projevuje zvláště v tom, že velký Shakespeare se od 18. století a v průběhu 19. století stává kompletně německým básníkem, když je [v Německu] naprosto přijat. Není pouze překládán, nýbrž kompletně asimilován, žije v německém duchovním životě. Ze snadno pochopitelných důvodů nechci říkat, že Shakespeare dnes v německém duchovním životě žije více než v britském. Podívejte se však na celý vývoj Eliáše Schlegela, který provedl první překlad Shakespeara, až k nesmírně intenzivnímu proniknutí Shakespearova ducha u Lessinga, k nadšení německých naturalistů 18. století a Goetha pro Shakespeara, a dále přes zcela vynikající - nelze snad ani říci překlady, nýbrž německé asimilace Shakespeara, které provedli Schlegel a Tieck, a dále až do dnešních dní.

Shakespeare žije v německé národní kultuře. A když jsem já sám přišel do Vídně a vedle přírodovědného studia jsem navštěvoval také literárně-historické přednášky, první přednášky, které jsem slyšel, měl [Karl Julius] Schroer, jenž tenkrát řekl, že bude mluvit o třech nejvýznamnějších německých básnících, o Schillerovi, Goethovi a Shakespearovi! To samozřejmě není hon na Shakespeara a neznamena to, že by si ho měli Němci nárokovat; ale tento příklad ukazuje, že tato opozice je zároveň naprostou spoluprací. Bylo tomu tak vůči diplomaticko-politicko-francouzskému živilu a bylo tomu tak i vůči živilu britskému. Zároveň tu však musí být protipól. Tento třetí článek se ve střední Evropě dosud nerozvinul. Tím prvním [článkem] je to, co vedlo k reformaci; vznikl v opozici k jižnímu, hierarchickému živilu.

V opozici vůči západnímu živilu stojí to, co vrcholí v Goethově *Faustovi*. Tím, v co doufáme v případě střední Evropy, je vlastní rozvinutí duchovně-vědeckého živilu. A s ohledem na to vznikne ta nejostřejší opozice mezi střední Evropou a britskou oblastí, opozice, která bude ještě ostřejší než opozice, do níž se dostali Lessing, Goethe a jejich následovníci vůči diplomaticko-francouzskému živilu. V tomto ohledu bylo pouhou předehrou, co se odehrálo mezi námi a besantovci atd. Tyto věci však musíme nahlížet skutečně z obsáhlých, širokých hledisek.